

Till:
Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm

Datum *Date*
2019-06-24
Vår referens *Our reference*
GR-2019-060
Er referens *Your reference*
U2019/00304/UH

Saabs remissyttrande till betänkandet av Styr- och resursutredningen (STRUT): En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Inledning

Saab är ett bolag verksamt i Sverige som förser den globala marknaden med världsledande produkter, tjänster och lösningar inom militärt försvar och civil säkerhet. Saab är ett teknik- och forskningstungt bolag med över 8000 ingenjörer i Sverige som dagligen arbetar för Saabs och Sveriges högteknologiska utveckling, konkurrenskraft och tillväxt.

Saab investerar årligen 20-25% av omsättningen i forskning och utveckling och den högteknologiska utvecklingen stöts bland annat genom ett femtiotal forskningsprojekt tillsammans med svensk akademi. Totalt har Saab för närvarande 54 verksamma industridoktorander och ett tiotal adjungerade professorer.

Saab är därmed en av Sveriges största industriella forskningsaktörer och är beroende av den forskningsbaserade kunskap som finns på svenska lärosäten samt de nätverk av forskare som byggs upp kring olika spetsteknologier. Denna forskningsverksamhet har tidigare bedrivits tillsammans med statliga myndigheter så som Försvarsmakten, Totalförsvaret Forskningsinstitut (FOI) och Försvarets Materielverk (FMV). Till följd av statligt minskad forskning inom försvar så har Saab i allt högre utsträckning förlitat sig på civila forskningsfinansiärer exempelvis som EU och Vinnova samt genom egenfinansiering. I längre tidsperspektiv är dock de låga nivåerna på militär forskning, för nationen, ohållbar.

Därmed så välkomnar Saab möjligheten att svara på remissen av betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU 2019:6)

Sammanfattning

Den allt snabbare teknologiutvecklingen ställer stora krav på industri och samhälle att hänga med. För att industri och samhälle ska lyckas krävs, för det första, en stark akademi som utbildar excellenta medarbetare och bedriver spetsforskning.

En av de viktigaste faktorerna för en stark akademi är en bra kvalitetsstyrning. Utredningens förslag där styrningen baseras på dialog utan tydliga kvalitetskriterier riskerar att bli kontraproduktiv.

För det andra anser Saab att utredningen inte belyser den centrala roll näringslivet har i det svenska forskning- och innovationssystemet tillräckligt samt vilka behov industrin har för att även fortsättningsvis bidra till forskning och innovationer i världsklass. Sverige satsar cirka fyra procent av statsbudgeten till finansiering av FoU och som andel av BNP beräknas det motsvara 0,8 procent (2017)¹. Saab lyfter nedan några frågor och förslag därigenom näringslivet skulle gynnas av och bidrar till en motsvarighet i högre utbildning och forskning.

Saab ser slutligen positivt på att utredningen adresserar flera viktiga frågor som långsiktighet och kompetensförsörjning. Dessa är av största vikt för svensk förmåga till innovation och konkurrenskraft.

1. Resurstilldelning och kvalitetskrav

Utredningen föreslår att prestationer ges minskad betydelse i resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Saab anser att resurstilldelningen till lärosätena bör kopplas till resultat och kvalitetskrav då det leder till att forskare kan konkurrera på lika villkor samt uppmuntrar till samverkan, skapar kvalitet, förnyelse och höjer transparensen. Kvalitetskraven bör fokusera på uppnådda resultat i forskning och utbildning samt även kopplas till resurstilldelningen. Det är viktigt att resurstilldelningen utformas för att stödja målet i den forskningspolitiska propositionen att *"Sverige ska vara en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svara mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt."*²

I jämförelse med en dialogstyrd resurstilldelning blir ett kvalitetsstyrt system mer transparent och förutsägbart. Enligt Saabs erfarenhet så utvecklas excellens inom forskningsområden bäst när aktörer som Vetenskapsrådet, Vinnova och Formas kan inrikta och prioritera forskning.

Idag grundas sig resurstilldelningen på nuvarande anslagsnivåer och ingen löpande omvärdering av dessa görs – systemet är väldigt konserverande. Det vore önskvärt att se över anslagstilldelningen så att vetenskaplig excellens och innovationskapacitet värderas högre. Det är viktigt att framöver bygga tilldelningen till universitet och högskolor på tydliga indikatorer och kriterier som baseras på kvalitetskrav och genomförda prestationer. Dagens system är rigtigt vilket leder till att det är svårt att göra omfördelningar mellan olika lärosäten. En av orsakerna är att det saknas ordentliga kriterier som underlättar fördelningen.

---

¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Regeringen-satsar-37-miljarder-kronor-pa-FoU-2017/>

² Prop 2016/17:50, s. 125

Näringslivet har idag samarbeten med både svenska och utländska universitet. Så kommer det att se ut även framöver. Det finns dock en risk att, om förutsättningarna och villkoren i det svenska systemet försämrats samt om de vetenskapliga resultaten inte är tillräckligt höga, det kommer att påverka Saabs engagemang i den svenska akademien. Det finns alltså en risk för att Saab och näringslivet i övrigt vänder sig till utländska universitet i större utsträckning.

2. Samverkan

Utredningen lägger särskild vikt vid ett av delmålen från den senaste propositionen för forskning och innovation som belyser samverkan och samhällspåverkan:

”För att Sverige ska fortsätta vara ett framstående forskning- och innovationsland måste samverkan mellan universitet och högskolor, näringsliv och det övriga samhället stärkas och förnyas i hela landet.”³

Saab anser att en ändrad formulering i förslaget kring utvidgad samverkan är ett steg i rätt riktning. Dock anser Saab att utredningen inte i tillräckligt utsträckning beaktar hur samverkan med externa aktörer bör vara uppbyggd i framtiden. Utredningen redogör för nackdelar och risker med hög del externfinansiering. Tvärtom motsäger det Saabs erfarenheter som är mycket positiva till externa bidrag, speciellt den som uppmuntrar samverkan med industrin, då det har resulterat i högkvalitativ forskning. Utan incitament är det tveksamt om styrning och uppföljning av prioriterade samverkansaspekter ger det resultat utredningen eftersträvar.

Rörlighet mellan näringslivet och lärosätena är en viktig del av den önskade samverkan. Det finns ett antal undersökningar som tyder på att mobilitet och samarbetsmöjligheter är en kvalitetsdrivande faktor. Saabs erfarenhet är att forskningssamverkan mellan näringslivet och utbildningssystemet är en förutsättning för samhällsnytta, innovationskraft och i längden tillväxt. Positiva effekter som exempelvis högkvalificerad arbetskraft och delad finansiering av viktig forskning kan ses i samarbeten med bland annat Linköpings universitet, Chalmers i Göteborg, Lunds universitet och KTH i Stockholm. Ett framgångsrikt exempel på en väl fungerande ”triple-helix”, som genererat såväl hög forskningskvalitet som konkurrenskraftiga produkter på världsmarknaden, är mikrovågsklustret i Göteborg som funnits i mer än trettio års tid. För Saab innebär det att bolaget ligger i den absoluta framkanten inom sensorer, medan exempelvis Ericsson kunnat utveckla mobila kommunikationslösningar.

3. Extern finansiering

Utredningen föreslår att andelen extern finansiering av svenska lärosäten ska begränsas och att andelen direkta medel ska uppgå till minst 50% av den totala finansieringen på det nationella planet. Detta bör ses i en kontext där andelen direkta medel för svenska lärosäten har sjunkit under en längre tid, vilket resulterat i Sverige

---

³ Prop 2016/17:50, s. 20

ligger långt under genomsnittet för jämförbara länder. För att öka andelen direkta medel till lärosätena så finns det en överhängande risk att medel tas ifrån de myndigheter som genom finansiering av behovsmotiverad forskning och utveckling bidrar till innovationskraft och samhällsnytta. Vetenskapsrådet, Vinnova, Formas och andra myndigheter fyller i Saabs mening en oerhört viktig roll i att främja tillämpad forskning utifrån en tydlig behovsprincip. Saab anser därför att en ökning av de direkta medlen till lärosätena inte bör genomföras på bekostnad av de här myndigheternas anslag.

Vidare vill Saab lyfta upp det ökade behovet av uppföljning och kvalitetssäkring som uppstår när de direkta medlen till lärosätena ökar. Med extern finansiering följer stora krav på transparens och kvalitetssäkring av genomförda aktiviteter. För att säkerställa att de här viktiga mekanismerna inte minskar när de direkta medlen ökar behöver det därför finnas tydliga krav på lärosätena för att säkerställa uppföljning och transparens.

4. Kompetensförsörjning

Saab är liksom många andra i hög grad beroende av kvalificerad kompetens för att bygga konkurrenskraft och tillväxt. Med över 8000 ingenjörer i Sverige så är Saab helt beroende av kvalificerad personal och en god genomströmning av svenska studenter. Näringslivets möjligheter till tillväxt och konkurrenskraft hämmas när det inte finns incitament på lärosätena att möta arbetsmarknadens behov. Frågan om kompetensförsörjning med fokus på näringslivets behov ges ett begränsat utrymme i de förslag som presenteras i utredningen.

Det livslånga lärandet är en viktig del av kompetensförsörjningen. Saab anser att det är positivt hur lärosätenas ansvar för livslångt lärande som fortbildning och vidareutbildning skrivs in som uppdrag i högskolelagen (1992:1434). Utredningens förslag gällande lärosätenas tydliggörande av ansvar för fortbildning bör också kompletteras med resurser och incitament, då det annars finns en risk att resultaten uteblir och att behoven inte blir tillgodosedda.

Saab AB (publ)

Håkan Buskhe

Verkställande direktör och koncernchef